N°. 30. Donderdag 22 Juli 1915. 15de Jaargang.

# HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.





## Uit de O. I. Mail.

### Besmetverklaring opgeheven.

Namens den assistent-resident, den heer Altmann, werd aan de Bat. bladen op 5 Juli j.l. mededeeling gedaan, dat de besmetverklaring wegens cholera van Batavia en Tandjong Priok is opgeheven.

### Kosten der pestbestrijding.

De „Java-Bode" schrijft o.m.:

„De kosten der pestbestrijding beginnen zeer in de papieren te loopen, zoodat uit dien hoofde verschillende andere nuttige maatregelen voorloopig onuitgevoerd moeten blijven, vooral ook, omdat als gevolg van de tijdsomstandigheden, de inkomsten reeds minder ruim vloeien dan anders.

In totaal blijken de uitgaven voor 1915 niet minder te bedragen dan rond *f* 7.400.000, waaronder aan personeel begrepen is bijna *f* 381.000. De voornaamste uitgaaf is voor woningverbetering, waarvoor niet minder dan *f* 4.210.500 noodig wordt geacht.

De herziene raming voor 1916 bedraagt bijna 6 millioen, waaronder begrepen is eene som van ongeveer *f* 2.200.000 voor woningverbetering, waarvan naar den bovenbedoelden maatstaf 90 pCt. door de bevolking zal worden terugbetaald".

Naar aanleiding van de laatste zinsnede, merkt „De Locomotief" op:

„Dit nu komt ons hoogst onwaarschijnlijk voor, en men gelooft bij den dienst zelf ook niet aan zoodanig resultaat. Het is dan ook een vraag, of de bevolking daartoe gedwongen kan worden. De verbetering wordt tegen haar zin uitgevoerd; wil men de bevolking dwingen, dan zal voor iedere woning eerst de pestgevaarlijkheid uitgesproken moeten worden, waarover de dienst der pestbestrijding geen zeggenschap heeft, doch alleen het recht van voorstellen. Doch zelfs al is de pestgevaarlijkheid uitgesproken, dan nog kan de bevolking m.i. thans niet gedwongen worden de voor de verbetering benoodigde materialen en werkkrachten van het gouvernement te aanvaarden".

Overigens schrijft hetzelfde blad:

„Niettegenstaande de gunstige berichten in verschillende bladen, neemt het lijdelijk verzet in de dessa's tegen de maatregelen van den dienst der pestbestrijding toe, met het gevolg, dat althans in verschillende afdeelingen de arbeid zoo goed als stil ligt. Natuurlijk werpt men in sommige kringen alle schuld op den inlander, doch het resultaat, dat enkele artsen konden bereiken, is er daar, om te bewijzen, dat men zelfs met een lastig volkje als de Madoereezen heel wat kan uitvoeren, als er slechts twee goede factoren aanwezig zijn, samenwerking tusschen B. B. en P. D. en dan de noodige tact bij den leider. Het is dr. van Schelven door zijn gemoedelijk optreden tegenover de anders nog al lastige Madoereezen toch maar gelukt de woningverbetering zonder eenig verzet van de zijde der bevolking door te voeren".

### Biar sadja.

De pestbestrijding heeft voor vele Chineesche winkels een bord geplaatst, waarop staat: Pestgevaarlijk, schrijft men uit Madioen aan de „Loc.". De eigenaren vertikten het n.l. de toko's rattenvrij te maken. Een Chinees vroeg ons, wat er op het bordje voor zijn winkel te lezen stond. We vertelden het hem. Hij lachte, schudde het hoofd en zei: „Biar sadja, Tida kwatir". De maatregel zal dus, vreezen we, niet veel uitwerken. Zijn de gebouwtjes werkelijk pestgevaarlijk, dan moeten ze door dwang rattenvrij worden gemaakt.

### Gul Ned.-Indië.

Het centraal comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland maakt bekend, dat sedert de vorige opgave alsnog ontvangen werden de volgende bijdragen.

| | |
|---|---|
| *f* 84.50 | 2e storting Comité Bodjonegoro. |
| - 600.— | 7e storting Comité Magelang. |
| - 4.036.— | 8e storting Comité Keboemen, opbrengst fancy fair c.a. ter hoofdplaats Keboemen. |
| - 175.— | 9e storting Comité Poerbolinggo, waarvan f 85.— Inl. ambt. |
| - 80.— | 9e storting Comité Blora, waarvan *f* 28.95 van Inl. ambtenaren. |
| - 25.— | bijdrage van Sydney Upton te Proepoek. |
| - 41.— | 8e storting Comité Temanggoeng. |
| - 2.075.68 | 8e storting Comité Semarang. |
| - 185.50 | 17e storting Comité Solo, afd. Klaten. |
| - 322.10 | 8ste storting Comité G. D. E. M. Tjepoe. |
| - 126.25 | 8ste storting Comité Soemenep. |
| - 1.355.39 | 7de storting Comité Riouw en Onderhoorigheden. |
| - 1.429.— | 12de storting Comité Djokja. |
| - 263.25 | 1ste storting Comité Nieuw Térsana, Cheribon. |

Met inbegrip van de reeds eerder bekend gestelde bijdragen, werd ontvangen *f* 668.795.75, waarvan *f* 650.000 bereids naar Nederland geremitteerd.

Het „N. I. Steuncomité Curacao" maakte bekend, dat ten behoeve der noodlijdenden in Curaçao de navolgende bijdragen werden ontvangen:

| | | |
|---|---|---|
| f 3.584.16 | van | het Comité Batavia. |
| - 10.— | „ | G. Hehl, Klaten. |
| - 515.— | „ | het Comité Padang. |
| - 5.— | „ | Mej C. Ch. Vreede, Malang. |
| - 5.— | „ | een afzendster te Koedoes. |
| - 100.— | „ | H. W. A. Kuijper van Harpen, Tirto. |
| - 69.50 | „ | Ass. Res. Patjitan. |
| - 128.50 | „ | Gew. Secr. Madioen. |
| - 2.000.— | „ | Sub Agentschap Kota Radja der N. H. M. |
| - 453 36 | „ | het Comité Solo. |
| - 25.— | „ | het Comité Padang. |
| - 2.— | „ | Resident van Madoera. |
| - 17.80 | „ | Ass. Res. van Sampang. |
| - 1.000.— | „ | P. van Noojen, Afd. Banjoemas. |
| - 37.50 | „ | Plaatselijk Comité Djokja. |
| - 5.500.— | „ | het Comité Makassar. |
| - 1.000.— | „ | Sub Agentschap Kota Radja der N. H. M. |
| - 31.— | „ | Adm. en Geëmpl. Sf. Pagottan. |
| - 26.50 | „ | Ass. Res. Toeban. |
| - 1.082.50 | „ | het Comité Garoet. |
| - 5.— | „ | E. Halewijn, Bandoeng. |
| - 620.90 | „ | het Comité Pasoeroean. |
| - 1.500— | „ | het Comité Menado. |
| - 300.— | „ | het Comité Probolinggo. |
| - 21.50 | „ | Kon. Paketv. Mij. |
| f 18.040.22 | | |

### Atjehtram.

Het beste bewijs van den vooruitgang op politiek gebied van de toestanden op Atjeh, is het feit, dat het beheer van de Atjehtram met 1 Januari 1916 zal overgaan van het departement van oorlog naar dat van gouvernementsbedrijven.

Niet alleen leveren de politieke toestanden daartegen geen bezwaar meer op, ook het vroeger gegolden hebbend personeelsbezwaar is opgeheven, doordat de vroeger bij de Atjehtram werkzame militairen geleidelijk vervangen zijn door burgerlijke ambtenaren. Op het tijdstip van overgang zal de verbinding van de Atjehtram met de Delispoor door de doortrekking van de tram tot de Aroebaai tot stand zijn gekomen.

### De inlanders en de militieplicht.

De „Locomotief" heeft de hoofdpunten besproken van de door m.ng. Dwidjoséwojo den 6en Juni j.l. te Semarang gehouden voordracht over de wenschelijkheid van de invoering van militieplicht onder de inlanders op Java en Madoera.

Spreker kwam tot het besluit, dat gewenscht is:

„eenjarige oefeningstijd, — jaarlijksche herhalingsoefeningen gedurende 5 weken, — jongelui van 19 jaar militieplichtig.

De lichtzijde der militie is vermindering van de door ons te dragen kosten voor een staand leger, opvoering van onze eigenwaarde, herstel van onzen gedooden krijgsmansgeest. Zoo noodig zal gestreden worden voor ons beider belang, d.w.z. niet alleen voor het belang van het Gouvernement, doch ook voor ons eigen belang. De militieplicht zal derhalve niet alleen aan ons, maar ook aan de Nederlandsche ingezetenen van ons land moeten worden opgelegd. Aangezien wij gelijke plichten te vervullen zullen hebben, als onze mede-ingezetenen, is het natuurlijk niet meer dan billijk, dat wij gelijke behandeling als laatstgenoemden wenschen. Om deze wenschen redelijk te doen zijn en om een scheeve verhouding te voorkomen, zullen wij naast de Nederlanders stellen onze jonge mannen, die in ontwikkeling als anderzins vrijwel gelijkwaardig zijn, n.l. onze Hollandsch sprekende jongelieden.

Langzamerhand kan het plan natuurlijk uitgebreid worden, hetgeen wij aan de Regeering zullen overlaten".

### Chineesche zaken.

Door de regeering is machtiging verleend, een afzonderlijk kantoor op te richten ten behoeve van de ambtenaren voor Chineesche zaken te Batavia, waartoe eene woning zal worden ingehuurd, in de Chineesche wijk in de benedenstad alhier.

Te Banjermasin zal een Hollandsch-Chineesche school met 7 leervertrekken worden gebouwd, waarvoor een naast het tegenwoordig schoolerf gelegen stuk grond is aangekocht, dat bij dat erf zal worden getrokken.

Voor den bouw van deze onderwijsinrichting is een bedrag van *f* 39.000 door de regeering toegestaan.

Naar de „Nw. Midden-Java" uit goede bron verneemt, heeft te Soerabaja eene bijeenkomst plaats gehad van Chineesche intellectueelen, alwaar besprekingen werden gevoerd omtrent een mogelijke en wenschelijke opheffing van de Chineesch-Maleische pers in het bijzonder en van de niet-Europeesche pers in het algemeen.

In de eerste plaats wil men streven naar een betere bezoldiging der hoofdredacteurs. Wil men goede krachten aan het hoofd der bladen, dan dienen die ook behoorlijk te worden bezoldigd. Thans halen de hoofdredacteuren der grootere Chineesch-Maleische bladen, als de „Sin Po", „Perniagaän" en de „Tjoen Tjhioe" hoogstens *f* 300 per maand, hetgeen voor iemand met een gezin in de hoofdplaatsen onvoldoende is om behoorlijk te kunnen leven. Verder wil men korpsgeest en eenheid van richting bevorderen.

De richting der Chineesche pers zal in den vervolge zooveel mogelijk zijn: n a t i o n a a l. Men zal China beschouwen als het Cultuur-centrum. Ergo: de richting zal zijn die eener partij, welke hier in Indië niet wil vormen een afgesneden groep, welke langzamerhand wordt tot een massa zonder eigen taal, literatuur en beschaving, doch een partij, die er naar streven wil, de Chineesche taal en beschaving hoog te houden.

Het is niet de verwonderen, dat de aspiraties der Chineezen zich ten slotte in deze richting bewegen.

Welke toekomst heeft de peranakan-Chinees? Gelijkstelling met den Europeaan? Een vrij poovere oplossing; het is alles imitatie.

Gelijkstelling met den inlander? Dat gaat evenmin; het zou gelijk staan met zelfvernietiging. Handhaaft de Chinees in Indië de eigen taal en beschaving niet, dan degenereert hij tot een wezen, geen vleesch en geen visch, een nationaal amphibie.

De ervaring heeft den Chinees geleerd, dat hij bij assimilatie veel te verliezen en weinig te winnen heeft.

Er zit inderdaad voor hem niets anders op, dan zich steeds en immer C h i n e e s te blijven gevoelen.

Bovendien, China maakt een periode door, die wellicht kan voeren tot eene vervorming en moderniseering van het reusachtige rijk. Hoe dit moge afloopen zal de toekomst leeren, doch vast staat het, dat de Indische Chineezen in die toekomst vertrouwen hebben.

### PERSONALIA.

Belast met de functiën van notaris te Kediri de oud-assistent-resident-secretaris J. A. P e r q u e u r.

Eervol ontslagen als deurwaarder van den raad van justitie te Medan voor de zaken te Singkel S. J. Lawalata, in diens plaats is benoemd de klerk H. E. Silooij.

Door Jhr. Mr. T. A. van Styrum is het verzoek gedaan, om benoemd te worden tot advocaat en procureur bij den raad van justitie te Semarang.

### Ontslag uit den dienst.

Luidens de officieele berichten, wordt het met ingang van 4 Juli verleend eervol ontslag uit 's lands dienst van den heer L. Knappert, resident van Benkoelen, beschouwd met ingang van 3 Augustus a.s. te zijn verleend, verband houdend met de aankomst van zijn opvolger, den assistent-resident L. C. Westenenk, die in het laatst van Juli van verlof terug verwacht wordt.

### Vrijwillig ontslag.

Met ingang van 15 Juli j.l. zijn op verzoek eervol uit 's lands dienst ontslagen de dames F. J. G. Esser en H. Nathan, beide verpleegsters der 1ste klasse bij den hospitaaldienst. Zij zijn nog geen jaar geleden uit Nederland uitgezonden en moeten daarom terugstorten de gelden te haren behoeve aan uitrusting en overtocht naar Indië uitgegeven. De invordering dier gelden is opgedragen aan den legercommandant, terwijl de belanghebbenden noch in vasten, noch in tijdelijken dienst weder zullen worden opgenomen, behalve bij den hospitaaldienst, zoolang zij hare schuld aan den lande niet ten volle hebben aangezuiverd.

### Naar Europa.

De directeur van den gouvernements-telefoondienst, N. Heinzelman, zal 6 October met tien maanden verlof naar Europa vertrekken.

De dienst wordt in dien tijd waargenomen door den ingenieur J. G. van Kuijk.

### Inspecteur M. U. L. O.

In verband met de te verwachten benoeming van een inspecteur voor het Mulo, schrijft de „Java-Bode", dat de onderwijzer der 1ste klase, de heer G. Jöbsis, met deze betrekking gedoodverfd wordt.

## Suriname.

„De West" van 11 Juni schrijft:

„Nu eindelijk officieel vaststaat (officieus was het al lang bekend) dat de dienst der koloniale vaartuigen niet zal worden overgenomen door den Koninklijke West-Indische Maildienst, heeft het gouvernement verklaard te zullen overwegen (wat het o.i. al veel eerder had behooren te doen) of het wenschelijk is het departement van openbare werken en verkeer op den huidigen voet te handhaven.

Men weet, dat dit departement een combinatie is van drie departementen, die vroeger geheel gescheiden waren: bouwdepartement, kolon. vaartuigen en kolon. spoorwegen.

De proef, die nu zoowat vier jaren duurt, heeft weder bewezen, dat elke verandering geen verbetering is, zoodat de laatste jaren een steeds sterker aandrang is ontstaan, om althans één der departementen weder af te scheiden.

Hoewel het bestuur tot dusverre zich daaromtrent niet heeft uitgelaten, veronderstellen wij, dat het de wenschelijkheid van afscheiding beaamt.

De praktijk heeft, dunkt ons, voldoende bewezen, dat het beheer van drie departementen tegelijk, voor één man te omvangrijk is.

In plaats van de verwachte vereenvoudiging en bezuiniging, is de gang van zaken omslachtiger geworden en de bezuiniging problematiek gebleken."

Na een goed gedocumenteerd betoog komt „De West" tot de conclusie, dat Bouwdepartement en Koloniale Spoorwegen vereenigd moeten blijven onder het beheer van een civiel-ingenieur en dat de Koloniale Vaartuigen als vroeger een afzonderlijk departement moeten uitmaken.

„Het Bestuur — aldus het slot van het artikel — heeft lang gedraald, veel te lang o. i., maar moge het nu eindelijk begrijpen, dat aan den huidigen, ongewenschten staat van zaken spoedig een einde moet worden gemaakt. Allerlei belangen, niet het minst financieele, dringen daartoe."

* * *

In „De West" van 15 Juni een bespreking van het plan van een landbouwleerlingen-kolonie, door het Comité van oprichting ontworpen. Alvorens tot de uitvoering over te gaan, wenscht het comité zooveel mogelijk critiek in den goeden zin van het woord uit te lokken. Van verscheidene heeren zijn opmerkingen en wenken ontvangen, waarvan „De West" een overzicht geeft. Wij zouden het Comité in overweging geven zoowel het plan als de opmerkingen en wenken te publiceeren, om verdere gedachtenwisseling uit te lokken. Naar onze meening is het plan allesbehalve rijp. Van de ontvangen opmerkingen deelen wij hier mede de beschouwingen van den heer Luitink:

„De heer Luitink stelt tegenover het optimisme van het Comité den twijfel of de in uitzicht gestelde resultaten wel zullen worden bereikt. Hij gelooft niet, dat met het voorgestelde instituut, overigens lofwaardig in elkaar gezet, in 25 jaren 400 leerlingen als deugdelijke landbouwers zullen worden afgeleverd. Mogelijk de helft en dan mag men tevreden zijn. Maar gesteld al, dat het aantal van 400 werd bereikt, dan zou volgens de door hem uit de begrooting van het comité opgemaakte berekening elke landbouwer de kolonie ƒ 1250 aan opleiding hebben gekost en het is de vraag of het verdedigd kan worden, dat een samenleving in malaise in 25 jaren een half millioen mag uitgeven om 400 in een nevelig verschiet in uitzicht gestelde klein-landbouwers, die als repetitie van het gebeuren der laatste jaren bij misgewas de gronden zullen verlaten om hun heil in loonender balata- of goudindustrie te gaan zoeken. Zouden die 400 (?) landbouwers de economische draagkracht wel verhoogen? Zou die draagkracht niet beter worden gediend door met alle kracht den grooten landbouw te helpen, die nu geholpen kan worden, omdat men tegenover de krullotenziekte niet meer machteloos staat? En gaat het eenmaal den grooten landbouw goed, dan zijn allen geholpen, want in den grooten landbouw zit de toekomst der bevolking, als arbeiders, als bastiaans, als oprichters, als directeuren, als profijttrekkenden van de algeheele wederopleving in het geheele vaatstelsel van ons economisch zijn. Zouden daarom die ƒ 500.000 niet nuttiger besteed kunnen worden, als men ze gebruikte om de cacao-cultivaties te bespuiten en zoo de kolonie van de krullotenziekte vrij te maken? Dat kan de kolonie er weder boven-op helpen, maar geen 400 problematieke landbouwers.

De heer Luitink is sceptisch gestemd omtrent den bloei van het instituut. Hij vraagt welke waarborgen er zijn, dat van elke 15-jongelui, die als internen hun intrede zullen doen, er nog 15 na 3 jaren op het instituut aanwezig zullen zijn. Zullen niet verscheidene deserteeren, omdat zij den internaatdwang moede zijn, of omdat het werk hun niet meer bevalt?

Die veronderstelde desertie zal zeker kunnen worden beheerscht door den man, die aan het hoofd zal komen te staan. Het comité wenscht voor die arbeid een „paedagoog". Men zij echter voorzichtig in de keuze. Noodig is hier gezond verstand en een nuchtere, practische kijk op de dingen, veel tact en gezag. Maar dat alléén is ook weer niet voldoende, vooral voor een instituut als dit, hetwelk een novum zal wezen in onze maatschappij, dat door velen met schouderophalen zal worden begroet. De leider zij geen dienstklopper; er moet zijn roeping en toewijding; er moet zijn overtuiging dat het werk een toekomst heeft. Gelukt het niet de hand te leggen op een man, die aan deze eischen voldoet, dan verloopt het instituut en is het zoo goed als ten doode opgeschreven."

Wij zouden hieraan nog willen toevoegen: de geheele zaak gaat uit van het particulier initiatief; de oprichters hebben de beste voornemens en zullen zich geheel aan de instelling geven. Maar de mutatie onder de leidende menschen in Suriname is aanzienlijk. Wie waarborgt dat zij, die na de oprichting de instelling zullen besturen, dezelfde toewijding zullen hebben? De geschiedenis van zoo menige particuliere instelling in Suriname is niet geschikt om ons hoopvol te stemmen.

Met den heer Luitink zijn wij het niet eens, dat alle krachten moeten gericht zijn op de hulp aan den grooten landbouw. Vóór de krullotenziekte optrad, waren er in Saramacca, in Nickerie en elders bloeiende „grondjes", waar het heele gezin aan den landbouwarbeid deelnam. Eerst toen het bedrijf ophield loonend te zijn, werd de landbouw opgegeven en gingen de grondjes in andere handen over of werden ze verwaarloosd, juist zoo als met de plantages ook gebeurt. Wordt de landbouw weer winstgevend, dan zullen velen, die in balata- en goudindustrie een goed heenkomen hebben gezocht, weer tot den landbouw terugkeeren. Voorts moeten wij opmerken, dat men de krullotenziekte op de plantages niet zal kunnen bestrijden, als men die op de grondjes laat voortwoeden.

„De heer Luitink gelooft ook niet aan de noodzakelijkheid van het instituut. In een land, zoo legendarisch vruchtbaar als Suriname, moet kleine landbouw uit zichzelf ontstaan. Eeuwen lang is in alle landen ter wereld landbouw ontstaan zonder dat daarvoor peperdure instituten in het leven moesten worden geroepen. Nu ligt het zeker op den weg van den Staat om dien door een bevolking uit eigen beweging begonnen landbouw te steunen en daarom bestaan staatsinspectie en landbouwonderwijs.

Met het werk van den heer Leys is reeds een eerste stap in die goede richting gezet, en men zij daarmede voorloopig tevreden. Het kan ook nog zijn nuttige zijde hebben de landbouwers te gaan kweeken, noodzakelijk is dit niet en daar het niet noodzakelijk is, is het instituut voor de kolonie een weelde-artikel".

Met deze beschouwing van den heer Luitink kunnen wij ons geheel vereenigen.

* * *

Onder het hoofd „Een raad aan kleine landbouwers", heeft „De West" van 18 Juni een artikel over den kleinen landbouw, zooals wij ze zoo gaarne in dat blad lezen.

„De redacteur heeft — vooral in zijn hoedanigheid als lid der Koloniale Staten — de laatste maanden vele bezoeken gehad van kleine landbouwers, die hun nood kwamen klagen.

Er waren landbouwers van de Orleanskreek, die de noodzakelijkheid van het schoonmaken en opdelven daarvan betoogden, liefst ook het wegnemen van eenige bochten, omdat de uitwatering hunner perceelen steeds bezwaarlijk wordt door die kreek.

Er waren landbouwers uit Saramacca, die klaagden over overstrooming hunner perceelen, wat zij toeschreven aan vernauwing en gedeeltelijke dichtslibbing der riviermonding, zoodat uitbaggering van Gouvernementswege huns inziens aangewezen was.

Er waren landbouwers, zoowel uit Boven Suriname als Saramacca, die klaagden over den druk der huren, die in dezen tijd van ziekte in de cacaocultuur, zoo moeijk kunnen worden opgebracht.

Er waren ook landbouwers, vooral uit Saramacca, die klaagden over het Russisch optreden van den districts-commissaris, die onbarmhartig ieder, die eenige jaren achterstallig was in de betaling van huur, met den sterken arm verwijderde van den grond, welken men zoovele jaren in 't zweet zijns aanschijns had bewerkt, en waar men aan gehecht was, omdat men er met de zijnen lief en leed had gedeeld.

En zoo voort, en zoo voort!"

Naar aanleiding van deze klachten is de redacteur naar het Saramacca-district gegaan om den toestand op te nemen. Aan zijne bevindingen knoopt hij beschouwingen vast, die zoowel het bestuur als de kleine landbouwers goed zullen doen ter harte te nemen.

* * *

De aandacht op de beteekenis der Guiana's uit een oogpunt van goud-productie, is onlangs weder gevestigd in de Annual Bullion Letter, uitgegeven door Samuel Montague en Co. te Londen.

Daarin leest men o. m.:

Professor J. B. Harrison, director of Science and Agriculture in Britsch Guiana, acht het ontwijfelbaar, dat de goudvelden der Guiana's behooren tot de grootste onontgonnen goudvelden ter wereld. Zij zijn niet alleeen de grootste, maar op sommige plekken ook de rijkste. Hoewel het wasschen van goud er tot dusverre op de meest primitieve wijze plaats vindt, is van 1884 tot heden meer dan acht millioen pond sterling aan goud gewonnen.

## WAT DE INLANDER ZEGT.

**Geknipt.** Te Bondowoso werd, volgens de „Pembrita Betawi", onlangs een hadji opgevat, die, pas van Mekka teruggekeerd, vergaderingen hield om de geloovigen tot den heiligen oorlog aan te zetten. Hij telde reeds een 300-tal volgelingen en verklaarde o.a. ook, dat de leeringen van den hoofdpangoeloe ter plaatste niet juist waren.

**Open brieven van Marco.** De „Pantjaran Warta" plaatst een schrijven van dezen gewezen redacteur van het gesupprimeerde blad „Goentoer", gericht tot zijn „Lieve Zusje", waarin hij o.m. melding maakt van een feestavond, door Dr. Tjipto Mang Koesoemo georganiseerd ter eere van Darna Koesoema, wegens diens zoo moedigen strijd in de journalistieke arena. Dezelfde Darna Koesoema schrijft thans in de „Goentoer Bergerak":

In een anderen open brief in hetzelfde blad maakt Marco melding van een algemeene opschudding in den Schouwburg te Solo verwekt, ten bewijze hoe groote minachting Europeanen voor Inlanders gevoelen. Het Europeesche publiek bleek n.l. verontwaardigd, dat hij toen in gezelschap van een Europeesche dame met nog een anderen Javaan in Javaansche kleedij de uitvoering kwam bijwonen. Nu had de dame hem reeds te voren verzocht, zich als Europeaan te kleeden. Neen, zeide hij, in gezelschap van Europeanen moeten wij, Javanen, onze nationaliteit niet verloochenen. Het is niet goed, dat de Javanen zich als Europeanen voordoen, evenmin dat zij hunnen godsdienst verzaken, d.w.z. niet trouw blijven aan den Islam.

**Intimidatie.** In de „Pantjaran Warta" wordt geklaagd over een districtshoofd in de Preanger, die de in zijn district aanwezige Sarikat Islammers bang maakt, opdat zij hem de geheimen hunner vereeniging zouden verklappen. Het is vreemd, schrijft het blad, dat er in den tegenwoordigen tijd nog zulke ambtenaren rondloopen. Elke vereeniging, ja ieder mensch, houdt er immers geheimen op na, die niet aan anderen geopenbaard behoeven te worden.

**De S. I. onbesmet.** In hetzelfde blad wordt verhaald van een geestelijke in Cheribon, die zijn ontslag als lid van de S. I. genomen heeft, omdat een Santri te Soerabaja hem verteld had, dat deze Vereeniging van uit Soerakarta bestuurd wordt, niet uitsluitend door Javanen, Mohamedanen dus, maar in samenwerking met Europeanen oftewel Christenen. Dit achtte die Inl. geestelijke uit den booze en niet overeenkomstig de Mohamedaansche leer. Als Mohamedaan kon hij derhalve niet langer lid van de S. I. zijn. De redactie teekent hierop aan, dat zeer zeker het S. I.-bestuur dikwijls besprekingen houdt met Europeanen, in zake de belangen der Inlandsche bevolking, maar dat de Christenen in geen enkele betrekking tot de S. I. staan. „Wij hebben nog genoeg gezond verstand", alzoo de „Pantjaran Warta", „om te beseffen, dat wij geen onreine bestanddeelen in ons bloed moeten opnemen."

**Trouw aan Nederland.** In de „Djawa Tengah" brengt een Madoerees in herinnering, dat bij het uitbreken van den Europeeschen oorlog niet alleen de Europeanen, maar vele Inlanders in spanning verkeerden omtrent de vraag: of niet de Inlanders in de bezittingen der koloniseerende Europeesche staten van deze gelegenheid gebruik zouden maken om in opstand te komen? Inderdaad is er ook een oproer te Singapore geweest, maar daartegenover staat, dat ook vele blijken van trouw en aanhankelijkheid gegeven zijn, zoowel in Britsch-Indië als in Egypte. Van de Inlanders in Ned.-Indië werd hier en daar ook gedacht, dat zij, mocht Nederland in den oorlog betrokken worden, zich los zouden trachten te maken. Met zekerheid kan natuurlijk niet gezegd worden — alzoo die Madoerees — of deze veronderstelling al dan niet juist zou zijn gebleken, maar daar de geschiedenis leert hoe er reeds meer dan 300 jaren een band bestaat tusschen Indië en Nederland, heeft o.i. Nederland alle reden om op de trouw van de Inlandsche bevolking te rekenen. Zonder deze trouw zou die band immers niet zoo lang geduurd hebben. Maar de Nederlanders — zoo gaat hij voort — moeten mij goed verstaan: trouw aan Nederland beteekent nog niet trouw aan alle vertegenwoordigers der Indische Regeering. Deze heeft zelf hare gevoelens ten aanzien van hare ambtenaren in de z.g. Hormatcirculaire kenbaar gemaakt. De Regeering heeft er groot belang bij, dat de waarschuwingen in deze circulaire door hare ambtenaren ter harte genomen worden, opdat zij van de trouw der Inlandsche bevolking blijvend verzekerd kan zijn. De Europeesche ambtenaren, die de Inlanders beleedigen en uitschelden, moeten daarover gestreng onderhouden, desnoods gestraft worden. De klachten der Inlanders moeten goed onderzocht en nimmer onderdrukt worden. Vele Inlandsche ambtenaren zijn nog al gunstig voor de Regeering gestemd. Het kan ook niet anders, daar zij in de laatste jaren ook veel voor hen gedaan heeft ten aanzien van tractementsverhooging en positieverbetering, openstelling van hoogere ambten, enz. Maar velen zijn er ook, die zich gegriefd achten door de gedragingen der Europeesche ambtenaren; gelukkig, dat zij uit de jongste Hormatcirculaire kunnen zien, dat de Regeering zich met de opvattingen dier Europeesche collega's niet vereenigen kan. Afgescheiden hiervan, dient goed onder de oogen te worden gezien, dat het voor de Inlanders moeilijk gaat, zich altijd te moeten indenken, dat zij knecht moeten zijn en blijven, nooit eigen meester kunnen zijn. Tot nu toe hebben zij er in berust, ook omdat elke verandering nog geen verbetering is.

**Gemengde huwelijken.** Veel is er gesproken en geschreven over de verloving van de dochter van den gewezen regent van Karanganjar met een 2en luitenant van het Indische leger. De „Locomotief" heeft hierover hare ingenomenheid betuigd — zoo schrijft de „Sinar Djawa" — en wel, omdat die luitenant het nog wel eens tot generaal kan brengen. Wat een redeneering, roept 't Maleische blad uit, en vervolgt: Maar weten de menschen dan niet, dat een Mohamedaansche vrouw niet met een ongeloovige trouwen mag, tenzij deze vooraf het Mohamedaansche geloof heeft aangenomen? Heeft dit in casu plaats gehad?

**Taai Bijgeloof.** De „Djawa Tengah" brengt in herinnering, dat er een oud recept bestaat tegen de malaria, in 1913 o.a. bekend gemaakt in het door de vereeniging Boedi Oetomo uitgegeven tijdschrift „Goeroe desa". Het middel bestaat hierin, dat de patiënt elken dag 5—20 vlooien moet inslikken. De „Djawa Tengah" acht zulke recepten zeer gevaarlijk, want hebben dergelijke denkbeelden eenmaal post gevat bij den kleinen man, dan zijn zij moeielijk weer uit te roeien.

## WAT DE CHINEES VERTELT.

**Critiek.** Naar aanleiding van de mededeelingen van den Minister van Koloniën in de Tweede Kamer, dat van de beschuldigingen van den gewezen resident van Rembang, den heer Gonggrijp, tegen Mr. Millius, toenmaals president van den Landraad te Toeban, met uitzondering van één klein onbeduidend verzuim, niets waar is gebleken, vraagt de redactie van de „Perniagaän": of de Regeering nu maar stil er bij moet blijven zitten en of een krant (De Locomotief) en een Resident mogen samenspannen om een rechter, die in naam der Koningin recht spreekt, te belasteren? Als zulke handelingen ongestraft geschieden kunnen, gaat 't in Indië dan toch vreemd toe: Soms ziet men een gestrengen, met alle gevoel strijdige of onverdiende bestraffing van ambtenaren en in tegenstelling hiermede dan weer eens een zwakke houding tegenover andere ambtenaren. Kort geleden — zoo verhaalt de Perniagaän verder — was er een rechterlijk ambtenaar, die overgeplaatst werd, omdat hij misbruik maakte van sterken drank en 's lands gelden had verduisterd. Weer had hij zich aan onrechtmatige handelingen schuldig gemaakt, zoodat iedereen minstens zijn ontslag uit zijn betrekking verwachtte, maar neen, die ambtenaar kreeg een buitenlandsch verlof, kon dus op 's lands kosten naar Europa reizen, daar twee jaren niets uitvoeren, om na terugkeer misschien van voren af aan hetzelfde leventje te leiden.

De „Djawa Tengah" oefent critiek uit op de houding der Regeering tegenover de Inlandsche en Chineesche pers, zooals die zich in den laatsten tijd geopenbaard heeft. De redactie begrijpt de onwelwillende houding niet, die de Regeering tegenover deze pers heeft aangenomen, temeer niet, daar die pers haar op de hoogte houdt en inlichtingen verstrekt aangaande de meeningen en gevoelens der Inlanders en Oostersche vreemdelingen. Door den strijd, die nu door de Regeering gevoerd wordt, wordt aan die uitingen het zwijgen opgelegd. Verbaasd is een ieder over het vonnis tegen Darna Koesoema. Europeesche bladen, die in hunne kolommen stukken opnemen, die wel aanleiding kunnen geven tot rassenhaat, worden met rust gelaten, zoo meent het blad.

**Partijdigheid.** De Hollandsche bladen in Ned.-Indië zeggen veelal, dat de Inlandsche pers niet veel waard is, vervolgt de „Djawa Tengah". Zij slaan dan echter de plank wel eens mis. Vele Inlandsche bladen komen op voor recht en gerechtigheid; maar de Europeesche pers in N.-I. daarentegen en vooral de „Locomotief", is vaak partijdig, zoekt slechts de verdiensten van het eigen ras te verheerlijken. Op de Chineezen wordt in dit blad altijd gescholden; hierboven spraken wij reeds over het geval Gonggrijp-Millius. In zake de anti-Japansche boycot krijgen wij, Chineezen, wederom van die krant op ons kop, terwijl toch alle eerlijke journalisten ons in deze gelijk geven.

**Meer vrijheid van Drukpers gewenscht.** De „Warna Warta" wijdt een hoofdartikel aan de bestuursinrichting in N.-I., welke een voortdurende vijandschap tusschen Justitie en pers medebrengt. De justitie is als een valstrik, een wurgster van den journalist te beschouwen.

Wij zullen 't niet ontkennen, spreekt 't blad uit, dat onder de journalisten enkelen rondloopen, die minder geschikt en minder edeldenkend zijn. Maar moet nu ter wille van die enkelen, bij de anderen de strop zoo strak worden aangebonden, dat zij haast geen adem kunnen halen, zooals nu het geval is? De justitie moest begrijpen, dat de pers de brug is tusschen bestuur en bevolking en van groot belang is ook voor de justitie, daar zij vele zaken bekend maakt, die anders in den doofpot zouden worden gehouden.

**Voorbeeld geven.** Een inzender brengt in de „Perniagaän" den Chineeschen handelaren in herinnering, dat zij in de eerste plaats moeten voorgaan met hunne nationale feestdagen in eere te houden. Doen zij dit niet, dan mogen zij ook niet van de Europeesche handelaren verwachten, dat dezen daaraan de noodige aandacht schenken. De Europeesche handel sluit voor eigen feestdagen reeds ± 70 dagen in het jaar zijne kantoren. Uit welwillendheid voor de Chineesche klanten werden er, op verzoek van de Siang Hwe-Vereeniging te Batavia, kort na de stichting van de Chineesche Republiek, nog eenige Chineesche vacantiedagen aan toegevoegd. Van de 365 dagen staan nu de zaken gedurende 80 dagen stil. Maar wat hebben de Chineezen sedert gedaan? Langzamerhand zijn zij op die dagen toch gaan werken in het belang van den handel. Achter gesloten luiken moest het personeel toch binnen komen. Het is best te begrijpen, dat de Europeesche handel er alles behalve over gesticht is en zich niet langer aan de gemaakte afspraak wenscht te houden.

**Gemakkelijke ontduiking.** De „Perniagaän" schrijft, dat het gemakkelijk is, om in verband met de jongste wijziging der wijkenregeling de bepaling te ontduiken, dat niemand twee nachten achtereen buiten zijn eigen wijk mag vernachten. Een tiendubbele politiemacht zou noodig wezen om deze bepaling streng te doen naleven. Een paar recente gevallen worden aangehaald, om de zaak duidelijk te maken en verder aangeraden ook deze „strop" te doen verdwijnen, gelijk het passenstelsel is afgeschaft.

**Haram?** De „Warna Warta" is tot de ontdekking gekomen, waarom bij elke overstrooming in Solo zooveel varkens zoogenaamd door het water worden weggevoerd. Een Chinees zag n.l. een Javaan bezig een varkensbout op het vuur te roosteren. Toen daarna verschillende huiszoekingen gedaan werden, trof men in niet minder dan 50 Javaansche woningen varkensvleesch aan, dat gestolen was. Welke waarde moet men nu aan het woord „haram" bij die menschen hechten? zoo vraagt 't Chineesche blad.

## Van Vreemde Koloniën.

### Terug van het front.

Terwijl de troepen in Europa zoo aan hun front gebonden zijn, dat aan „huis-toe-gaan" nog niemand denkt, keeren, behalve de gewonden, zieken en verlofgangers, nu en dan toch strijders om een bijzondere reden naar hun vredesstandplaats terug, en zijn zij daar dan steeds onderwerp van groote nieuwsgierigheid en bewondering. Ook is het de niet ingewijden eigen te gelooven, dat de drager van een zeker waardigheidsteeken alles weet van hetgeen met zijn ambt iets te maken heeft, en zoo wordt ieder teruggekeerde door klein en groot, door hoog en laag geïnterviewd. Van den soldaat, die ergens in een loopgravenstelling heeft dienst gedaan, worden inlichtingen gevraagd over alles wat over het duizenden kilometers lange front in een jaar tijds is gebeurd, ja aan elk medestrijder wordt bovendien eenig gezag toegekend om zich over het tijdstip van de beëindiging van den oorlog en over het eindverloop van den strijd uit te spreken. Het is dus zeker te verklaren, dat de terugkeer van een der Indische vorsten in zijn land aanleiding is geworden tot ovaties en tot een bestorming met vragen, wier beantwoording gretig door de Indische bladen is opgenomen.

Zijne Hoogheid de Raja van Baria, in Britsch Indië, is in zijn land teruggekeerd. Hij ging in Januari te Bombai scheep en keerde er den 11en Juni terug, waar hij door verschillende hoofden en grootwaardigheidsbekleeders werd verwelkomd.

Raja Saheb van Devgudh-Baria, in Goejarat, is een afstammeling van de historische figuur Pritliraj Chavhan, bezongen in de heldengedichten, die sedert eeuwen van geslacht op geslacht worden overgeleverd. De vorst zelf, die zijn opleiding genoot bij het Imperial Cadet Corps te Dehra Dun, staat ook buiten zijn land hoog aangeschreven Van Britsche zijde werd zijn deelneming aan den oorlog en zijn persoonlijk optrekken ten strijde daarom bijzonder op prijs gesteld.

De raja stond aan een vertegenwoordiger van de Times of India een vragengesprek toe, waar uit wij het volgende overnemen.

Het is onmogelijk, zeide hij, een goed denkbeeld te geven van het aangrijpelijke van den reuzenkamp. Verbeelding schiet te kort om de afschuwelijkheden en de ellende weer te geven, die het slagveld vertoont. Hij was verbonden aan den staf van generaal Edwards, daar hij tot een cavalerieafdeeling behoorde, deed hij geen dienst in de loopgraven, maar verrichtte hij verkenningsdienst. Hij sprak met geestdrift van de Indische troepen. Zij zijn opgewekt en vervullen met trots hun aandeel in den strijd voor het Br. keizerrijk. Zij hebben zich geheel aangepast aan de eischen van 't land, de omgeving en 't loopgravenleven en de raja kon persoonlijk getuigen van de heldhaftige wijze, waarop zij hun taak vervullen. Hij prees de goede verzorging, waarbij de hospitaalverpleging nog afzonderlijk werd geroemd. De koning-keizer, koningin Mary, lord Kitchener en sir French beijverden zich om het de Ind. troepen, voor zoover mogelijk, aan niets te doen ontbreken.

Toch komen de ware krijgsmanseigenschappen der Goerkhas, Sikhs, Rajpoets, Mahrattas, e.a. niet ten volle tot hun recht, daar hun karakter meer tot aangrijpen dan tot lijdelijk verdedigen aanzet, maar de ondervinding heeft hier tot leering gestrekt. In goede kameraadschap en in volle onderlinge waardeering werken zij met de Engelsche en Fransche strijders samen. In gevechtswaarde en discipline zijn zij ook elkanders gelijken.

Over den waarschijnlijken duur van den oorlog ondervraagd, zeide de raja, dat voorzichtigheid te betrachten was, aangezien de Duitschers zich sedert jaren voor den oorlog hebben voorbereid en georganiseerd. Het zou hem niet verwonderen, als de naaste winter er nog geheel mee gemoeid ging. Maar van een zaak was hij zeker, de overwinning zou aan de zijde van Gr. Brittanië en zijn bondgenooten zijn. De overwinning wordt verzekerd door de moreele krachten, welke tegen den onverbiddelijken vijand in werking worden gebracht, die zich zijnerzijds niet van 't gebruik van onmenschelijke middelen ontziet om maar te winnen.

Komt hierbij de onbevangenheid van 't oordeel zeker in verdenking, dit verbetert niet, wanneer men verneemt, dat de raja het meest getroffen werd door de Britsche overmacht ter zee, waardoor de vloot een gevoelige klap aan den vijand kon toedienen; de D. vloot zit opgesloten in de haven van Kiel. Het zeerooverswerk der D. onderzeeërs wordt verafschuwd door alle beschaafde natiën en Engeland zal niet te gronde gaan door zulk zeeroovensbedrijf.

De raja vindt het nieuwe leger van lord Kitchener prachtig. Hij bewondert de volmaakte harmonie tusschen de legers der verbondenen en het onverflauwd optimisme van allen.

Naar de reden van zijn terugkeer gevraagd, antwoordde Z. H. de opdracht te hebben gekregen om naar de Perzische golf te gaan, waarheen hij zich dan ook na enkele weken zou begeven.

De terugkeer van Maharaja Ranjitsinghji, zooals hij in zijn vorstenbetiteling heet, heeft tot een feestweek aanleiding gegeven. Op weg naar Baria werd hij met ovaties ontvangen te Soerat, Baroda, Godhra en Piplod. Eerewachten, salutschoten, bloemenhulde, toespraken. In Baria, de hoofdstad, waren alle pleinen en straten versierd met vlaggen, groen, bloemen, opschriften en wapens. Wij zullen de dag- en avondfeesten, waarin naast paarden, olifanten en automobielen een rol te vervullen hadden, niet beschrijven, maar maken toch even melding van een optocht van een unorganized army van meer dan vijftien duizend Bheels, Kolis en Nakras, uit veraf gelegen dorpen gekomen om hun chef te huldigen. In hun primitieve kleeding met hun primitieve wapens (boog en pijlen), in kudde-groepen vereenigd, met hun trommels en fluiten, vormden zij een onordelijk geheel, dat aan het schouwspel een zeer bijzonder karakter gaf.

De raja is gehuldigd in gedichten en liederen. De faam zal hem wel tot een der helden van zijn huis verheffen. Zijne verdiensten, thans gehuldigd, zullen, met dichterlijke vrijheid vereeuwigd, hem, die naar Europa trok om zich daar aan het hoofd van een ruiterleger te stellen, in den grooten volkerenslag, wel maken tot een halfgod.

Zijn rol schijnt zich intusschen nog niet tot zijn vorstschap van Baria te mogen bepalen .De zaken in de Perzische golf schieten al evenmin op als die aan de Dardanellen. Het aanvankelijk succes is er voor de Britten tot staan gekomen. Welke de invloed is, die verwacht wordt van een zending van den raja van Baria is niet duidelijk, maar als de Br. regeering verwachtingen heeft van die zending, blijkt daaruit te meer en opnieuw, dat deze vorst geenszins als de eerste de beste onder de bestuurders van Br. I. staten wordt beschouwd.

### Nederland aan het kanaal van Suez.

Een correspondentie in de N .R. Ct. (Av. bl. van 17 Juli) brengt hulde aan een groep Nederlanders, die niet alleen den naam van Nederland op treffende wijze hooghouden in het buitenland, maar die zoodoende ook een reclame maken voor onze nijverheid en onzen ondernemingsgeest, die in 't Kol. Wkbl. niet onvermeld mogen blijven, al moeten wij, onder verwijzing naar het artikel zelf, maar met een kort uittreksel volstaan.

Het is de firma Bos en Heyblom, die er den naijver van alle inlandsche ondernemers heeft gaande gemaakt, die hen overtroefd heeft en geslagen in eigen land.

In het aardige stadje Ismailia, ongeveer halfweg tusschen Suez en Port Said, is het hoofdkwartier van het arbeidsleger gevestigd, daar woont ook de bevelvoerende generaal, de heer E. Konijnenburg, ingenieur van 's rijks waterstaat, sedert eenigen tijd bij dit werk gedelegeerd, om eens te laten zien, wat de Hollandsche ingenieurskunst kan tot stand brengen, hoezeer wij gewend zijn met water en bagger om te springen.

Ongetwijfeld waren onder de Eng. ingenieurs voortreffelijke mannen, en namens als Willcocks en Garstin zijn wereldberoemd geworden. Maar één man kan niet alles, er moet een staf zijn van flinke ambtenaren, die aan de inlanders een voorbeeld geven, er moet een degelijke geest heerschen.

Dit nu is de verdienste der Hollanders, die op het oogenblik aan het Suezkanaal werken, dat zij een voorbeeld gegeven hebben, dat zij de verbazing en de afgunst der inlanders hebben gaande gemaakt.

Deze eerste stap in de goede richting kan groote gevolgen hebben voor Nederland. De autoriteiten, die het Suezkanaal administreeren, waardeeren ten hoogste het werk van deze Ned. firma. Geen andere heeft ooit de opdracht zoo stipt en zoo goed uitgevoerd. Wint deze indruk ook in Egypt. regeeringskringen veld, dan opent zich een gouden toekomst voor Nederl. ondernemingen en afzet van artikelen der Nederl. nijverheid in Egypte, meent de correspondent van de N. R. C.

## OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

### Determinatie-tabel der boomsoorten, welke in de Djatiwouden op Java voorkomen.

Samengesteld door vele koloniale boschbouwstudenten. Geheel herzien en drukklaar gemaakt door de studenten G. Blokhuis en F. H. Endert, alles onder leiding van Dr. J. Valckenier Suringar.

Aan dit werkje van 45 blz. wijdt Prof. Dr. A. Pulle in No. 28 van de Ind. Merc. eene zaak- en deskundige bespreking, waarvan de slotzin luidt: „Niet minder dan 112 verschillende Javaansche boomsoorten zijn in deze tabellen verwerkt, een getal, dat het vermoeden wettigt, dat het boekje ook buiten de Djatibosschen goede diensten kan bewijzen.

### Gouvernements Automobielendienst.

Wij ontvingen het verslag van den gouvernements-automobielendienst in Palembang en Benkoelen, van het Pontianak-riviertransport en het Preanger transport over 1914.

Aan het verslag van den automobielendienst ontleenen wij, dat de ontvangsten bedroegen *f* 233463 tegen *f*195799 in 1913. Daartegen bedroegen de uitgaven *f*153145 tegen *f*118309 in 1914, terwijl een overwinst werd gemaakt van *f*39074.

Uit het overzicht van de opbrengst van het vervoer blijkt, dat het personen-vervoer nog de belangrijkste plaats in de opbrengst inneemt, maar dat het goederenvervoer, vooral dat der particulieren, sterk stijgende is.

Wat het Pontianak-riviertransport aangaat, het verslag

wijst er op, dat het exploitatie-jaar zich heeft gekenmerkt door abnormale groote en lange droogte, zooals sinds 1864 niet schijnt voorgekomen.

In totaal werden vervoerd 2062 tegen 1699 in 1913.

Het geleden verlies bedroeg f2424.045 tegen f6476.485 in 1913.

Vanaf 1911 heeft het Gouvernement op dit transport een totaal verlies geleden van f21.666.79. Hier staat tegenover, dat het Gouvernement in totaal minstens f 104.000.— (f 26.000.— per jaar) aan subsidie had moeten betalen, indien het transport door particulieren geëxploiteerd ware.

Ten slotte het Preanger-transport. Het vervoerde gewicht was in het verslagjaar rond 626600 pikols tegen 371400 in het vorige jaar, dus een toename van rond 255000 of 67½ pCt.

(Java-Bode).

### Het adresboek van Nederlandsch-Indië.

Het zooeven genoemde blad meldt: Het „Adresboek van Kleian" is er weer.

Deze aankondiging is eigenlijk reeds voldoende. Daarmede wordt een schier onmisbaar boek aangekondigd, een boek dat zich een plaats heeft weten te veroveren in de Indische samenleving.

Maar er is nu gelegenheid iets meer van dit boek te zeggen, nu het tot twee deelen is uitgebreid.

Door uitbreiding van het gedeelte handel en industrie en door vermeerdering van het aantal Europeanen, is het adresboek in twee deelen gesplitst. Het eerste deel bevat de handel en industrie met plaatsnamen en een alphabetische lijst van alle geneesheeren in Nederlandsch Indië.

Het tweede deel bevat de naamlijst in alphabetische volgorde van de Europeesche inwoners.

Vele personen zijn dit jaar tengevolge van de economische toestanden zonder betrekking en moesten zonder adres worden vermeld.

Wij wekken ieder op bij verhuizing of verandering van positie dit aan den heer Kleian te melden, wij werken dan mede om het boek zoo volledig mogelijk te maken.

### Besmette plaatsen en landstreken in Ned.-Indië.

In aansluiting bij vorige opgaven, volgt hier een aan Bulletin No. 119 van den Bond van Geneesheeren ontleend overzicht van de plaatsen en landstreken in Ned.-Indië, die op 1 Juni 1915 besmet waren verklaard.

| Plaats of Landstreek. | Gewest. | Ziekte. | Datum van ingang der besmetverklaring. |
|---|---|---|---|
| Malang, Penanggoengan, Senggoeroeh, Gondanglegi, Karangloo, districten in de afdeeling Malang. | Pasoeroean | pest | 5—4—1911 |
| Toeren (district). | „ | „ | 9—4—1911 |
| Toeloengagoeg (afdeelingshoofdplaats). | Kediri | „ | 6—2—1912 |
| Soerabaja (zeeplaats). | Soerabaja | „ | 17—12—1912 |
| Paree (district). | Kediri | „ | 31—12—1912 |
| Madioen (hoofdplaats). | Madioen | „ | 3—2—1913 |
| Ngandjoek (afd. hoofdplaats). | Kediri | „ | 1—8—1913 |
| Betek, Dempelan en Nglambangan (desa's in de afdeeling Madioen). | Madioen | „ | 7—11—1913 |
| Menganti (onderdistrict). | Soerabaja | „ | 19—2—1914 |
| Kedamean (onderdistrict). | Soerabaja | „ | 25—3—1914 |
| Karangpilang (onderdistrict). | „ | „ | 23—4—1914 |
| Pakis (district). | Pasoeroean | „ | 12—6—1914 |
| Wonotjolo, Bebekan en Ngelom (desa's in de afd. Sidoardjo). | Soerabaja | „ | 25—2—1914 |
| Kediri, district Modjorato en Ngadiloewih. Plemahan en Pagoe (onderdistricten). | Kediri | „ | 28—9—1914 |
| Papar (onderdistrict). | „ | „ | 16—10—1914 |
| Babat en Poetjoek (onderdistricten van de afd. Lamongan). | Soerabaja | „ | 5—11—1914 |
| Landak (landschap). | W.afd.Borneo | pokken | 22—12—1914 |
| Magetan (district). | Madioen | pest | 2—2—1915 |
| Glatek (desa in het distr. Pandakan v. d. afd. Bangil). | Pasoeroean | „ | 27—2—1915 |
| Soerakarta (afd. met uitzondering v. d. onderafd. Wonogiri). | Soerakarta | pest | 20—3—1915 |
| Tjanggoe (desa i. h. distr. Gadwi) Tegallangtang (bandjar in de desa Padangsaribian), alle van de afd. Zuid Bali. | Bali en Lombok | cholera | 22—3—1915 |
| Ploso (onderdistrict in het gelijknamige district van de afd. Djombang). | Soerabaja | pest | 23—3—1915 |
| Pegok en Dangipekan (bandjars resp. in de desa's Sesetan en Intaran v. h. distr. Kesiman). | Bali en Lombok | cholera | 9—3—1915 |
| Benaja Dwalang Pemaloekan Tektek Poeloe Gambang (bandjars in de desa Pegoewangan in het district Kesiman). | „ | „ | 19—4—1915 |
| Toba (onderafd. van de afdeeling Bataklanden). | Tapanoeli | „ | 28—4—1915 |
| Patjiran en Blimbing (desa's in het district Patjiran van de afd. Lamongan). | Soerabaja | „ | 28—4—1915 |
| Batavia en Tandjongpriok (zeeplaatsen). | Batavia | „ | 3—5—1915 |
| Pandak gede (desa i. h. district Kediri van de afd. Zuid-Bali). | Bali en Lombok | „ | 17—5—1915 |
| Njiddah en Braban (desa's i. h. district Kediri van de afd. Zuid-Bali). | „ | „ | 21—5—1915 |

### Internationales Archiv für Ethnographie.

In de nieuwe aflevering van dit, onder redactie van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis verschijnend periodiek, schrijft Dr. H. H. Juynboll een geïllustreerd opstel, getiteld: Balinesische Farbenzeichnungen mit Darstellungen aus Alt-javanischen Schriften.

Prof. Nieuwenhuis vervolgt zijne beschouwingen over „Die Veranlagung der Malaiischen Völker des Ost-Indischen Archipels".

### Het boschwezen in Ned.-Indië.

P. Geesink. Is het boschwezen in Ned.-Indië op den goeden weg? (Niet in den handel).

In deze brochure geeft de heer Geesink, die met het boschwezen en den houthandel in Ned.-Indië goed op de hoogte is, een critische beschouwing van het „Verslag van het Boschwezen in Ned.-Indië", voornamelijk wat betreft de uitspraken daarin, welke op de resultaten der exploitatie vanwege het Staats-Boschwezen betrekking hebben, in vergelijking met die van de particuliere exploitatie. De bewering, dat de eerste in houtopbrengst en in geldopbrengst de laatste overtreffen, bestrijdt de heer Geesink of noemt hij geflatteerd, en over de inrichting van het Verslag wordt een scherpe critiek uitgesproken wegens het niet voldoende uit elkander houden van de geldelijke opbrengst der producten, de onregelmatige en onvolledige opgaven, enz.

Een uitvoeriger overzicht van den inhoud dezer brochure en de conclusies van den schrijver vindt men in de jongste afl. van het tijdschrift voor Economische Geographie.

### Bosch- en Dienstreglement.

Bij de firma G. C. T. van Dorp en Co. is verschenen Het Bosch- en Dienstreglement van 1913, met toelichting en aanhangsel, samengesteld door F. W. Snepvanger, houtvester.

Het boekje bevat o.m. het Reglement voor het beheer der bosschen van den lande op Java en Madoera en het Reglement voor den dienst van het boschwezen in Ned.-Indië.

### Boschbouwkundig tijdschrift Tectona.

De Mei-aflevering bevat o.m.: De bestemming te geven aan de op te heffen koffiereserven (Nota van den Inspecteur der Gouv. koffiecultuur L. E. Dom). — Overzicht van de resultaten der in het 2e semester 1914 gehouden venduties van Djatihout, door E. H. D. Brascamp. — Leucaena glauca, door J. Beumée. — Duurzaamheid van djatihout, door Br.

### Maatschappij ter bev. v. h. Nat. onderz. d. Ned. Kol.

Deze vereeniging publiceerde de notulen harer vergaderingen, gehouden op 12 Juni j.l. Onder meer is daarin opgenomen het jaarverslag over 1914—1915, waaruit blijkt dat, tengevolge van den oorlog, een groot gedeelte van het werkplan (zooals het zenden eener wetenschappelijke expeditie naar den Oostelijken Archipel), onuitgevoerd is gebleven. Verder wordt in het verslag warme hulde gebracht aan de nagedachtenis van Jhr. C. H. A. van der Wijck en Prof. Dr. A. A. W. Hubrecht.

Een voordracht van Dr. N. Adriani over het karakter der Toradja's en hunne rechtspraak, is als losse brochure bij de genoemde notulen gevoegd.

### De Protestantsche Kerk in Ned.-Indië.

De voorstellen der Commissie in zake herziening van de bestaande verhouding tusschen het Gouvernement en de Protestantsche Kerk in Ned.-Indië, zijn niet gunstig ontvangen, althans van kerkelijke zijde is er reeds heel wat critiek op uitgeoefend. Ds. G. C. A. A. v. d. Wijngaard, predikant te Banda Neira, ontwikkelt thans — twee jaar nà de verschijning van het rapport — zijne bezwaren tegen deze voorstellen in No. 21 en 22 van „De Banier. Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië".

### Agrarische regelingen in Ned.-Indië.

Uitvoering gevende aan het in het Voorwoord der in het laatst van 1911 verschenen „Agrarische regelingen" vermeld voornemen om te gelegener tijd op die publicatie vervolgen te doen verschijnen, is thans, ter Landsdrukkerij te Batavia, verschenen het 1e Vervolg der handleiding voor de toepassing van de wettelijke bepalingen en administratieve voorschriften betreffende het agrarisch recht in Ned.-Indië.

Dit vervolg, hetwelk duidelijk aantoont, hoezeer de agrarische wetgeving in Indië voortdurend aanvulling en wijziging ondergaat, is in hoofdzaak het werk van de heeren J. van der Marel, J. Ph. Freyss, Mr. Th. R. Gonggrijp (sedert overleden) en A. van der Boon. De heer J .Polak bezorgde den druk.

### De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 28: Wat het onderwijs aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool is en wat het zoude kunnen zijn, door Dr. Z. Kamerling (wordt vervolgd). — Studies over plantenziekten in Britsch-Indië, door J. Westerdijk. — In- en uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. —Kultuurberichten (Atjehsche Landbouwvereeniging, enz.). — Kleine mededeelingen (Typhus te Batavia. — Inheemsche leerlooierij in Suriname, enz.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

### Weekblad voor Indië.

In No. 8, behalve veel oorlogsbijdragen, een artikel van den heer W. J. Giel, over den heer P. H. van der Kemp (met portret), die op den 20en Mei j.l. zeventig jaar werd. De heer G. brengt vooral naar voren de talenten van den heer v .d. K. als schrijver. Uit het opstel nemen we over den volgenden zin, die zoo juist den heer v. d. K. typeert: „En zoo is de jubilaris geleidelijk tot de zeventiger jaren geklommen, zonder dat hij eenig ander teeken van ouderdom vertoont, dan zijn sneeuwwitte haren. Nog kranig, recht van gestalte, kan men hem dagelijks door de straten van den Haag zien fietsen, geen weer of wind tellende en steeds een zwaar-bepakte boekentasch medevoerende, wier kostbare inhoud van en naar de groote bibliotheken verhuist".

Verder geeft Ganesa een bloemlezing uit verschillende schrijvers, getiteld: Natuur in den dierfabel". Het zijn legenden van verschillende stammen in den Indischen Archipel, waarin de dieren een belangrijke, zoo niet de hoofdrol spelen.

### Een belangrijk Verslag.

Verschenen is het verslag omtrent den handel, nijverheid en landbouw van Nederlandsch-Indië gedurende 1914.

Dat uit dit verslag ook den invloed blijkt van den oorlog, spreekt van zelf. Zoowel de geldmarkt, nijverheid als import ondervinden er den weerslag van.

Dit verslag zal ook in het Duitsch worden uitgegeven.

## Mededeelingen.

Kantoor en Leeszaal van de afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" zullen van 20 Juli tot en met 2 Aug. a.s. gesloten zijn.

### Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

*Concept-Notulen van de Hoofdbestuursvergadering van Zaterdag 3 Juli 1915.*

Aanwezig zijn de leden: C. R. Bakhuizen van den Brink, voorzitter, R. Zuijderhoff, onder-voorzitter, Th. P. Almerood (Amsterdam), J. P. Th. J. Brondgeest (Haarlem), J. H. Calmeijer (Apeldoorn), T. Gerdes Oosterbeek (Apeldoorn), L. A. H. Lamie (Arnhem), F. E. Luitjes (Nijmegen), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), mevrouw J. E. van Oeveren van Schaïk (Utrecht), J. C. van Reijn (Breda), H. W. Scheuer (Leiden), C. de Vries (Amsterdam), Mejuffrouw N. Worthington (Studenten-afdeeling Leiden) en E. F. Grooss, secretaris.

Afwezig de leden: A. A. C. Harting, penningmeester, Prof. Dr. J. F. van Bemmelen (Groningen) en Mevrouw M. ten Bosch-Bosscher ('s-Gravenhage).

Ten 1½ uur n.m. opent de Voorzitter de vergadering met een woord van welkom tot de leden.

I. De notulen van de vorige vergadering van 24 April 1915 worden ongewijzigd goedgekeurd.

II. Bij de bespreking van de agenda voor de algemeene vergadering vraagt Mevrouw van Oeveren—van Schaïk (Utrecht) inlichting omtrent de inningskosten van de contributies der leden, die onder administratie van het Hoofdbestuur staan, en welke naar sommiger meening lager konden zijn. Bij afwezigheid van den Penningmeester, licht de Voorzitter de zaak toe, door er in het bijzonder op te wijzen, dat de meesten dier leden buiten Nederland gevestigd zijn, wat natuurlijk meer kosten medebrengt dan bij inning der contributies binnenslands.

III. Het voorstel tot benoeming van den heer Dr. G. A. J. Hazeu tot lid van de „Studie-Commissie" der Vereeniging wordt met algemeene stemmen goedgekeurd.

IV. Thans is aan de orde het verzoek van de afdeeling Arnhem tot uitbreiding harer grenzen. De afgevaardigde van die afdeeling, de heer Lamie, deelt mede, dat de toestand der afdeeling dringend een versterking van de geldmiddelen eischt. Zooals het nu staat is de afdeeling wegens gebrek aan middelen niet in staat, iets voor hare leden te doen. Een uitbreiding van de grenzen met de plaatsen Rheden, Elst, Heelsum, Renkum en Wageningen is daarom gewenscht. Deze plaatsen zijn als 't ware als voorsteden van Arnhem te beschouwen.

De Voorzitter deelt mede, dat het voorstel van de afdeeling Arnhem, met het oog vooral op het bedenkelijk antecedent, niet den bijval mocht verwerven van het Dagelijksch bestuur, dat daarom tegen aanneming moet adviseeren. Men moet niet vergeten, dat verzwakking van de algemeene kas een belemmerenden invloed moet hebben op de hoofdbeweging der vereeniging.

De heer Lamie is van oordeel, dat in dit bijzonder geval het belang der afdeeling overweegt. Haar voortbestaan is als het ware van de nu te nemen beslissing afhankelijk. Spr. berekent, dat de maatregel de kas van het Hoofdbestuur een nadeel zal berokkenen van ± *f* 25.—, een betrekkelijk klein bedrag, dat voor de afdeeling Arnhem zooveel meer waard zal zijn. De afdeeling zal daarmee iets meer kunnen doen voor de propaganda en meer leden kunnen werven, waarmede dan weder ook de kas van het Hoofdbestuur gebaat zal zijn.

De argumenten, waarmede de heer Lamie nader het voorstel Arnhem verdedigt, doet het, meent de Voorzitter, wel wenschelijk achten, de zaak nader rijpelijk te overwegen, zoowel met het oog op de gevolgen voor de vereeniging in het algemeen, als om de afdeeling Arnhem niet te verliezen. Spr. zou n.l. gaarne eerst meer overtuigd worden, dat werkelijk door de gewenschte uitbreiding aan Arnhem een nieuw, krachtig leven zou worden geschonken en dat vooraf reeds met eenige zekerheid het uitzicht zou kunnen worden geopend op een vermeerdering van het getal Arnhemsche leden als gevolg van den maatregel. Spr. geeft den heer Lamie derhalve in overweging, het daarheen te leiden, dat het afdeelingsbestuur een meer gemotiveerd voorstel, met de door spr. bedoelde strekking, aan het Dagelijksch bestuur doe toekomen.

De heer Lamie, den gestelden eisch te bezwarend achtend, meent, dat de zaak voldoende duidelijk is, om dadelijk een beslissing te nemen. De heer Scheuer (Leiden) deelt die meening.

Na eenige verdere discussie, waarbij de Voorzitter doet uitkomen, dat het Dagelijksch bestuur van oordeel is, dat, na al het aangevoerde, de zaak nog nadere overweging vereischt, alvorens tot een beslissende uitspraak te komen en daarom voorstelt de behandeling te verdagen, totdat van de afdeeling Arnhem een uitvoeriger schrijven omtrent dit onderwerp zal zijn ontvangen, wordt dienovereenkomstig besloten met 11 tegen 4 stemmen.

De heer Lamie verklaart zich bereid, de zaak in den geest van het in deze vergadering besloten bij zijn bestuur voor te brengen, waarvoor de Voorzitter hem zijn dank betuigt.

Op voorstel van den heer Luitjes (Nijmegen) wordt de toezegging gedaan, dat bij de nadere behandeling van het voorstel Arnhem, ook opnieuw zal worden overwogen het reeds vroeger besproken denkbeeld, om het geheele land ten behoeve van de vereeniging in districten te verdeelen, die elk dan een afzonderlijke afdeeling der vereeniging zouden vormen.

Alvorens van de financieele kwestie af te stappen, wil de heer Scheuer nog voorstellen, om de afdeelingen, behalve de 40 pct. der contributiën, ook een bijdrage te doen leveren aan de kas van het Hoofdbestuur, ten behoeve van het „Koloniaal Weekblad", teneinde dit blad zooveel mogelijk te verbeteren.

De Voorzitter meent, dat ook dit een punt van nadere overweging kan zijn voor een volgende vergadering.

V. Spr. oppert thans de wenschelijkheid, om een hier te lande vertoevend Inlander in het Hoofdbestuur zitting te doen nemen. Dit ware alleen mogelijk indien deze door een der afdeelingen, bij voorkomende vacature, candidaat werd gesteld en spr. geeft dit denkbeeld aan de afdeelingsbesturen in overweging.

Ook betoogt spr. de wenschelijkheid om het aantal onzer commissiën uit te breiden met een commissie voor West-Indië, welke speciaal de belangen van die koloniën zoude kunnen behartigen.

Evenals het vorige, vindt ook dit denkbeeld algemeen bijval.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris,
(w. g.) GROOSS.

### Van het Informatie-bureau :
(Heulstraat 17, Den Haag).

*Uitzending en opleiding voor den Ned.-Ind. Staatsdienst*

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen, bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger Onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Scheepsbouwkundig ingenieur.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur, Opzichter, Tijdelijk bouwkundig opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Ingenieur, Tijdelijk geoloog, Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.

Civiel-ingenieur, Opzichter, Tijdelijk onderopzichter, Werktuigkundig teekenaar, Opzichter-werkplaats (metaalbewerker) bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Onderopzichter bij den Sumatra-Staatsspoorweg.

Adspirant-ingenieur, Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse, Commies bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Adjunct-landmeter bij het kadaster (mededingen kunnen zij, die met goed gevolg het examen voor adspirant-landmeter in Nederland hebben afgelegd).

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman, Leerling-machinist bij de Gouvernements-marine.

Onderofficier-administrateur 2de klasse bij de gewapende politie.

Europeesch detachements-commandant 2de klasse bij de gewapende politie.

Baas-zadelmaker bij het gevangeniswezen.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Voorts kunnen ter opleiding voor den Indischen dienst worden aangenomen:

Adspirant-commissarissen van politie, ter plaatsing op den cursus te Weltevreden.

Adspirant-verificateurs bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, ter plaatsing op den cursus te Rotterdam.

Surnumerairs bij den Post-, telegraaf- en telephoondienst ter plaatsing op den cursus te Leiden.

Zij, die voor uitzending c.q. opleiding tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel" van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant
van 2 Juli 1915 No. 152)

---

*Onderopzichters voor den Sumatra-Staatsspoorweg.*

Bij den Sumatra-Staatsspoorweg kunnen onderopzichters worden geplaatst.

De candidaten mogen geen hoogeren leeftijd hebben dan 30 jaar en moeten ten minste gedurende 3 jaren practische ervaring hebben opgedaan als toezichthouder bij waterstaats- of bouwwerken.

Zij moeten zich verbinden voor 5 jaren, en ontvangen eene aanvangsbezoldiging van *f* 125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands, bij eene practische ervaring van 3 jaren als bovenbedoeld, terwijl voor elke 3 jaren langer praktijk deze bezoldiging met *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands wordt verhoogd.

Aan de betrekking zijn verder verbonden bij voldoende geschiktheid en goede plichtsbetrachting, verhoogingen van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, telkens na 3 jaren dienst, totdat de maximum-bezoldiging van *f* 175 (honderd vijf en zeventig gulden) 's maands is bereikt. Voorts hebben bij den aanleg of de exploitatie geplaatsten recht op vrije woning of, bij gebreke van dien, op huishuurindemniteit. Bovendien ontvangen de bij den aanleg geplaatsten eene toelage van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, en bij de opname geplaatsten eene indemniteit van *f* 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, benevens een daggeld van *f* 3 (drie gulden).

Aan de uitzending is verbonden:

a. vrije overtocht, c.q. ook voor het wettig gezin, naar Indië als gouvernementspassagier der 2de klasse, indien de aanvangsbezoldiging *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands of meer bedraagt; der 3de klasse, indien de bezoldiging *f* 125 (honderd vijf en twintig gulden) 's maands bedraagt;

b. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 750 (zevenhonderd vijftig gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië;

d. indien de uit te zenden persoon gehuwd is, uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Bij voldoening aan de gestelde eischen kan benoeming tot opzichter volgen, op eene minimum-bezoldiging van *f* 200 (twee honderd gulden) 's maands, met 5 driejaarlijksche verhoogingen van *f* 35 (vijf en dertig gulden) 's maands.

Aan de betrekking van opzichter is verbonden bij de exploitatie en bij den aanleg recht op vrije woning of, bij gebreke van dien, huishuurindemniteit, en bovendien bij den aanleg eene toelage van *f* 35 (vijf en dertig gulden) 's maands; bij de opname eene indemniteit van *f* 45 (vijf en veertig gulden) 's maands, benevens een daggeld van *f* 5 of *f* 3, al naarmate al dan niet als brigadechef wordt dienst gedaan.

Zij, die voor uitzending naar Nederlandsch-Indië ter plaatsing op den vorengenoemden voet in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van de vereischte stukken.

(Nederlandsche Staatscourant van
2 Juli 1915, No. 152).

# Vereeniging OOST en WEST.
## Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

| | |
|---|---|
| Muziek- en Zanglessen. | Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk. |
| Teeken- en Schilderlessen. | Lessen in Machineschrijven en Stenografie. |
| Lessen in moderne talen. | Ademgymnastiek en hygiënisch spreken. |
| Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen. | Lessen aan spraakgebrekkigen. |
| Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium. | Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding. |
| Handwerklessen. | Dame als Lectrice of Dame van gezelschap. |
| Paedagogische adviezen | Kinderjuffrouw in Indië. |

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

**OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.**

| | | |
|---|---|---|
| A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100, | 's-Gravenhage, | Javaansch, Maleisch. |
| Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, | Leiden | Javaansch, Maleisch, Madoereesch. |
| C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92. | „ | Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. |
| H. Th. KAL, Laan van Meerdervoort 239 | 's-Gravenhage, | Javaansch, Madoereesch. |
| S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis, | Utrecht, | Maleisch. Soendaneesch. Battaksch. |

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

*a.* **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*b.* Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

*a.* Onze West:
**De Kolonie Suriname,** door Reman Irüs;
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

*b.* Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

# Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. — Leverancier van H. M. de Koningin.

**DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt.** — **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

## Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

---

**FRANS SLUIJTERS, SPUI 29,** b.d. Spuistraat.

**Den Haag, Tel. No. 38.**

Complete Ameublementen

**Vraagt prijs van**

Geheele Woninginrichtingen

---

**Dames- en Kinderkleeding naar maat.**

Uitgebreide Staalcollecties en Mode-Journalen.

*Beleefd aanbevelend,*

**Mej. JOHA v. d. VELDE,**

Jac. Gillisstr. 29 bij Stadh. plein. - Den Haag.

---

**M. F. BETZ**

Horlogemaker — Goudsmid — Opticien

Westminster-Carillons — Horloges Union-Zenith — Kettingen — Colliers — Ringen — Brillen — Pincenez Reparatie-inrichting — Opmaken van pendule-stellen — Vergulden — Verzilveren — Opwinden van pendules. — — — — — Zeer concurreerend.

Prins Hendrikstraat 30a — Telefoon 3357

---

Confiserie en Chocolaterie Royales

## J. A. KRUL.

**Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,**

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende Indische SPEKKOEK à f 1.20.

---

## A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

Uitgebreide keuze

## BADARTIKELEN

voor Dames, Heeren en Kinderen.

---

# P. G. JANSEN's

## Luxe Verhuur Auto's.

**Eenig adres:**

## KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

**Men lette op Telefoon No.**

# H 852 en H 404

Auto's voor Trouwgelegenheid en Maand-Auto's.

---

**Brengt een bezoek aan BOEATAN**

: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

---

**„Het Blousen-Huis".**

PH. BIERMAN.

**Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.**

BLOUSES — PEIGNOIRS

COSTUUMROKKEN — JAPONNEN

In alle genres: EXRTRA GROOTE maten.

**Verzending naar de Tropen.**

---

# VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

**VELP — STEEG — ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.**

**Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.**

---

**L. HEUVELMANS**

EXPERT — JUWELIER — TAXATEUR

**Passage 14.**

GEÉTALEERD: nieuwste modellen Heeren Zegelringen in 18 kar. Goud en Platina. Nieuwe modell. Zilv. Beurzen en Geldbeursjes. ZILVEREN THEESERVIEZEN.

---

**P. B. VAN MOORSEL & Co**

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

**Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.**

---

**RIPPEN**

**Pianohandel**

PIET HEINSTRAAT 42

ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren — Stemmen